

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 472/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody, Dončova 6, Ružomberok, zastúpeného JUDr. Alicou Petrovskou Homzovou, advokátkou, Moyzesova 46, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Liptovský Mikuláš sp. zn. RK-8PP/20/2023 z 31. januára 2024 a uzneseniu Krajského súdu v Žiline sp. zn. 2Tos/26/2024 zo 17. apríla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 50 ods. 5 ústavy a čl. 40 ods. 2 listiny rozhodnutím okresného súdu o jeho návrhu na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody a rozhodnutím krajského súdu o jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Požaduje, aby ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu a prikázal bezodkladne jeho prepustenie. Tiež požaduje od krajského súdu finančné zadosťučinenie 7 000 eur.
2. Sťažovateľ aktuálne vykonáva trest odňatia slobody v trvaní 12 rokov. Trest mu bol uložený rozsudkom Špecializovaného trestného súdu z 9. augusta 2016 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 11. apríla 2018 pre trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny a iné trestné činy. Do výkonu trestu odňatia slobody bol dodaný 19. apríla 2018. Predpokladaný koniec trestu je 19. októbra 2028.
3. Okresnému súdu bol 13. decembra 2023 doručený návrh riaditeľa ústavu, v ktorom sťažovateľ vykonáva uložený trest odňatia slobody (ďalej len „ústav“), na podmienené prepustenie sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody s nariadenou kontrolou technickými prostriedkami.

V návrhu uviedol, že sťažovateľ bol po dodaní do výkonu trestu zaradený do ústavu s maximálnym stupňom stráženia. Počas výkonu trestu sťažovateľ plnil program zaobchádzania vo všetkých oblastiach, bol päťkrát disciplinárne odmenený a disciplinárne potrestaný nebol. Preto Okresný súd Ružomberok rozhodnutím zo 6. februára 2023 preradil sťažovateľa do ústavu so stredným stupňom stráženia. Aj po zmene spôsobu výkonu trestu možno jeho správanie, vystupovanie a prístup k plneniu povinností hodnotiť kladne. Boli mu udelené ďalšie dve disciplinárne odmeny, disciplinárne potrestaný nebol. Bol zaradený na pracovisko v ústave pre odsúdených, kde sa správal tiež slušne a plnil si pracovné povinnosti. Prílohou návrhu riaditeľa ústavu bola probačná správa o výsledku predbežného šetrenia u probačného a mediačného úradníka Mestského súdu Košice, z ktorej vyplynulo, že u sťažovateľa je možné vykonávať kontrolu technickými prostriedkami. Tiež boli preverené osobné pomery sťažovateľa, z ktorých vyplynulo, že sťažovateľ bude bývať so svojou priateľkou v byte jeho sestry a vykonávať podnikateľskú činnosť v oblasti gastronómie.

4. Návrh riaditeľa ústavu bol ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením okresného súdu zamietnutý. Okresný súd pri rozhodovaní dospel k názoru, že u sťažovateľa bola splnená iba prvá zákonná (formálna) podmienka pre podmieňené prepustenie, a to, že vykonal potrebnú časť trestu odňatia slobody podľa § 66 ods. 1 písm. c) Trestného zákona do dňa rozhodnutia súdu. Druhá zákonná (prvá materiálna) podmienka, a to tá, že sťažovateľ preukázal polepšenie, bola podľa okresného súdu splnená len čiastočne, čo vyplýva z toho, že sťažovateľ bol počas výkonu trestu odňatia slobody spolu sedemkrát disciplinárne odmenený. Pri posudzovaní splnenia tejto podmienky však nie je vhodné vychádzať iba z počtu získaných disciplinárnych odmien, pretože bez uvedenia, za čo boli uložené, nemajú výpovednú hodnotu z hľadiska polepšenia či nápravy odsúdeného, navyše, nemožno opomenúť ani meniacu sa prax väznic pri udeľovaní disciplinárnych odmien či trestov. Napriek jednoznačne pozitívnemu hodnoteniu ústavu nemožno opomenúť skutočnosť, že sťažovateľ bol odsúdený nepodmienečne pre zločin násilnej povahy. Okresný súd preto nepovažoval počet odmien za dostatočný, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že v návrhu nebolo bližšie špecifikované, za čo boli odmeny udelené.

5. Tretia zákonná (druhá materiálna) podmienka, a to dôvodné očakávanie vedenia riadneho života odsúdeného po prepustení na slobodu, podľa okresného súdu splnená nebola. V tejto súvislosti okresný súd poukázal na to, že sťažovateľ má spolu tri záznamy v registri trestov za rôznorodú trestnú činnosť s rôznou závažnosťou, pričom bol nepodmienečne odsúdený na trest odňatia slobody, ktorý aktuálne vykonáva. Z toho okresný súd vyvodil, že spoločensky žiadanému správaniu je sťažovateľ motivovaný len v prostredí ústavu, pretože ho v minulosti nedokázalo nič motivovať k tomu, aby dodržiaval všeobecné pravidlá spoločenského života a neporučoval zákon. U sťažovateľa preto nie je eliminované riziko recidívy a nie je možné zodpovedne dospieť k záveru, že od neho možno očakávať, že po prepustení povedie riadny život.

6. Proti tomu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú odôvodnil tak, že okresný súd uznesenie nedostatočne odôvodnil v závere o tom, že sťažovateľ preukázal svoje polepšenie iba čiastočne. Okresný súd mu neposkytol zrozumiteľné vysvetlenie pochybností vo vzťahu k udeleným disciplinárnym odmenám. Podľa jeho názoru udelenie sedem disciplinárnych odmien počas necelých šiestich rokov výkonu trestu odňatia slobody v ústave nemožno považovať za nedostatočné. Poukázal na jednoznačné závery riaditeľa ústavu o nízkom riziku recidívy a jeho priaznivej resocializačnej prognózy. Záver okresného súdu o tom, že nebola splnená druhá materiálna podmienka pre podmieňené prepustenie, a to očakávanie vedenia budúceho riadneho

života, bola založená predovšetkým na okolnostiach a dôvodoch, ktoré zohrali úlohu pri ukladaní samotného trestu odňatia slobody. Týmto postupom bol porušený zákaz dvojitého započítania vyplývajúci z čl. 40 ods. 5 listiny. Tiež poukázal na to, že okrem aktuálneho odsúdenia nebol odsúdený za žiaden trestný čin násilnej povahy.

7. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením krajského súdu zo 17. apríla 2024 bola sťažnosť sťažovateľa zamietnutá ako nedôvodná. Krajský súd konštatoval, že sťažovateľ svojím správaním počas výkonu trestu odňatia slobody preukazuje snahu po polepšení, keď dosiahol počas výkonu trestu spolu sedem disciplinárnych odmien a je z ústavu hodnotený kladne. Avšak tieto skutočnosti nestačia na to, aby bol odsúdený podmiennečne prepustený z výkonu trestu odňatia slobody, pretože predstavujú len čiastočné polepšenie odsúdeného. O úplnom polepšení odsúdeného a splnení druhej materiálnej podmienky možno hovoriť až vtedy, ak u neho možno súčasne očakávať, že v budúcnosti po podmiennečnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody povedie riadny život. Preto aj keď riaditeľ ústavu hodnotil resocializačnú prognózu sťažovateľa ako priaznivú, bol okresný súd pri rozhodovaní o žiadosti povinný prihliadnúť na všetky okolnosti, ktoré súvisia s osobou odsúdeného, teda aj na povahu a charakter jeho spáchanej trestnej činnosti, ako aj na závažnosť skutkov, pre ktoré je vo výkone trestu. V prípade sťažovateľa ide o úmyselný trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny podľa § 185a ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 a iné úmyselné trestné činy, spolu deväť trestných činov. Preto bolo potrebné posudzovať splnenie podmienok na podmiennečné prepustenie a najmä okolnosť, či možno od odsúdeného na slobode dôvodne očakávať, že povedie riadny život, obzvlášť citlivo, čo okresný súd aj urobil. Preto považoval za správny názor okresného súdu, že sťažovateľ nespĺňa materiálnu podmienku pre podmiennečné prepustenie a to, že jeho osoba s poukazom na spáchanie trestného činu a mieru jeho závažnosti nevytvára predpoklady na úvahy, že v prípade podmiennečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody povedie riadny život.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ namieta, že napadnuté uznesenia vykazujú znaky svojvoľnosti a nedostatočného odôvodnenia. Z napadnutých uznesení nie je zrejmé, akým konkrétnym spôsobom má konať, aby preukázal svoje polepšenie, a to, že v budúcnosti povedie riadny život. Krajský súd sa v napadnutom uznesení nevysporiadal s jeho rozsiahlou sťažnostnou argumentáciou. Zo strany krajského súdu nedošlo k spravodlivému, efektívnemu a reálnemu súdnemu prieskumu. Podľa sťažovateľa je úvaha prvostupňového, ako aj odvolacieho súdu o jeho neistej prognóze budúceho života nepodložená a svojvoľná. Nespochybňuje právo súdov skúmať faktory jeho trestnej minulosti v súvislosti s tzv. prognózou vedenia riadneho života. Avšak pokiaľ záver súdov o tom, že táto podmienka nebola splnená, je založený predovšetkým na dôvodoch, ktoré zohrali úlohu pri uložení samotného trestu, bol týmto postupom porušený zákaz dvojitého započítania podľa čl. 50 ods. 5 ústavy a čl. 40 ods. 5 listiny. Podľa sťažovateľa posúdenie predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže predstavovať mechanický odkaz na jeho predchádzajúcu trestnú minulosť. Tým je fakticky vylúčená možnosť jeho podmiennečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody, čo nezodpovedá zákonu a je prejavom sudcovskej svojvôle. Súdny nezohľadnil aktuálne poznatky o jeho osobe, stave jeho nápravy a prostredí – rodinnom a pracovnom, v ktorom by sa ocitol v prípade podmiennečného prepustenia na slobodu. Nebolo zohľadnené, že skutky

sa stali takmer pred 20 rokmi a odvtedy prešiel výrazným osobnostným vývojom, no niektoré priaznivé okolnosti ako disciplinárne odmeny boli vyhodnotené v podstate v jeho neprospech.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. V časti proti namietanému uzneseniu okresného súdu o podmieničnom prepustení mal sťažovateľ právo podať sťažnosť ako opravný prostriedok. Tento právny prostriedok sťažovateľ aj využil a sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu podal. O sťažnosti rozhodol krajský súd Trestným poriadkom predpokladaným spôsobom. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, a tým o ochrane základných práv a slobôd, podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde vylučuje právomoc ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k tomuto uzneseniu. Preto bola ústavná sťažnosť vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu o podmieničnom prepustení odmietnutá pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

10. Pri posúdení uznesenia krajského súdu nie je úlohou ústavného súdu preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré krajský súd oprel svoje rozhodnutie, a ani odpovedať na otázku, či malo byť žiadosti sťažovateľa o podmieničné prepustenie vyhovené. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na posúdenie otázky, či sa krajský súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa, v podstatnej miere takmer totožnou s argumentáciou uplatnenou v ústavnej sťažnosti, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či má súdom zvolená interpretácia aplikovaných právnych noriem ústavnoprávne akceptovateľný charakter, teda či nie je výsledkom zjavného právneho omylu. V súlade s materiálnym prístupom k ochrane ústavnosti bolo zohľadnené aj uznesenie okresného súdu, ktoré s napadnutým uznesením krajského súdu tvorí z hľadiska predmetu ochrany jeden celok (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08).

11. Z ústavy nevyplýva právo na to, aby bolo vyhovené návrhu odsúdeného na podmieničné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Posúdenie splnenia zákonných podmienok je na úvahe súdu (II. ÚS 222/2019), pričom z § 66 Trestného zákona vyplývajú viaceré materiálne a vzájomné súvisiace podmienky podmieničného prepustenia: (i) odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie a (ii) možno očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život. Pri rozhodovaní o podmieničnom prepustení súd prihliadne aj na povahu spáchaného trestného činu a na zaradenie odsúdeného do výkonu trestu.

12. Z uznesení všeobecných súdov je zrejmé, že rozhodujúcou okolnosťou, pre ktorú nepovažovali za splnené dôvody podmieničného prepustenia sťažovateľa, bola povaha a charakter jeho trestnej činnosti, ako aj závažnosť skutkov, pre ktoré je sťažovateľ vo výkone trestu. Sťažovateľ je odsúdeným, ktorý ma spolu tri záznamy v registri trestov za rôznorodú trestnú činnosť, pričom jedno (aktuálne) odsúdenie ja za deväť trestných činov, z ktorých ide aj o úmyselný trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej a teroristickej skupiny. V takomto prípade úvaha všeobecných súdov o tom, že sťažovateľa nemožno prepustiť z výkonu trestu odňatia slobody, nie je prejavom svojvôle súdov. Závažnosť spáchanej trestnej činnosti, ako aj organizovaný charakter jej páchania odôvodňujú záver, že rozhodnutie všeobecných súdov o jeho podmieničnou

neprepustení z výkonu trestu odňatia slobody nie je zjavným právnym omylom pri výklade § 66 Trestného zákona.

13. Nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že pri rozhodovaní neboli zohľadnené skutočnosti svedčiace v jeho prospech vrátane udelených disciplinárnych odmien. Všeobecné súdy reflektovali skutočnosť udelených odmien a pozitívne hodnotenie sťažovateľa z ústavu na výkon trestu, keď konštatovali, že sťažovateľ nepochybne preukazuje snahu po polepsení. Avšak pri pohľade na správanie sťažovateľa pri spáchaní trestných činov, za ktoré vykonáva trest, ako aj na správanie pred spáchaním trestných činov dospeli k záveru, že u sťažovateľa nie je splnená materiálna podmienka nevyhnutná na pozitívne rozhodnutie o podmiennečnom prepustení, a to, že po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody povedie riadny život. Ústavnú udržateľnosť namietaného rozhodnutia neznižuje ani argumentácia sťažovateľa o tom, že mu nie je zrejmé, čo má urobiť, aby mohol byť prepustený z výkonu trestu odňatia slobody. Podmienka podmiennečného prepustenia spočívajúca v očakávaní, že odsúdený v budúcnosti povedie riadny život, nie je podmienkou, na splnenie ktorej je nevyhnutné určité konanie odsúdeného. Splnenie tejto podmienky neodôvodňuje len pozitívne hodnotené konanie sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody. Ide o výsledok hodnotenia všetkých do úvahy prichádzajúcich okolností. Všeobecné súdy všetky relevantné okolnosti hodnotili vo vzájomnej súvislosti, z ktorých vyvodili nesplnenie tejto podmienky podmiennečného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody.

14. Všeobecné súdy prihliadali aj na okolnosti v prospech sťažovateľa, ktoré konfrontovali s okolnosťami, ktoré nesvedčali vyhoveniu žiadosti o podmiennečné prepustenie. Záver všeobecných súdov, že nemožno očakávať, že sťažovateľ v prípade podmiennečného prepustenia povedie riadny život, nemožno považovať za zjavne mylný, a preto rozporný so základným právom sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny. Rovnako nemožno dospieť k záveru, že by došlo k porušeniu základného práva podľa čl. 50 ods. 5 a čl. 40 ods. 2 listiny, resp. čl. 40 ods. 5 listiny, ktorý mal sťažovateľ zrejme na mysli. Zohľadnenie predchádzajúcich odsúdení či odsúdenia, pri ktorom bol uložený vykonávaný trest odňatia slobody, ako jednej z okolností, z ktorej bol vytvorený záver o tom, že u odsúdeného nemožno očakávať to, že povedie riadny život, nemožno posúdiť ako porušenie zákazu stíhania za čin, za ktorý už bola osoba žiadajúca o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odsúdená. Preto je ústavná sťažnosť v tejto časti zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. septembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu